

SPESIELLE KRAV TIL SHA OG SERIØSITET

I dette dokumentet beskrives spesielle krav som Statsbygg stiller til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA) og seriøsitet. Dette er krav som enten er i tillegg til, eller presisering av, krav i lover og forskrifter.

1 SHA-plan

Statsbygg vil utarbeide en SHA-plan for prosjektet som beskriver organisering av SHA-arbeidet, fremdrift, spesifikke tiltak for å redusere risiko, og rutiner for endringer og oppdatering av SHA-planen.

Det forventes høy standard på SHA-arbeidet og godt samarbeid mellom alle involverte virksomheter slik at Statsbyggs visjon om null skader kan oppnås. Mal for SHA-planen ligger som vedlegg til konkurransegrunnlaget. Den vil utarbeides og ferdigstilles før oppstart på byggeplass.

2 Hovedbedrift/samordning

Som supplerings/presisering av samordningsforpliktelsene etter AML § 2-2 (kfr. også IK § 6), skal hovedbedrift:

- Følge opp at alle virksomheter blir forhåndsregistrert i HMSREG slik at samordningsskjema kan genereres automatisk. Dette gjelder også leverandørkjeden hos sideentreprenører.
- Følge opp at alle arbeidstakere har gjennomført de kurs som Statsbygg har definert som obligatoriske før oppmøte på byggeplass. Det gjelder f. eks e-kursene Prosjekt Fareblind og Farlige Mønstre fra Samarbeid for sikkerhet i bygg og anlegg (SfS BA).
- Gi nødvendig informasjon til nye arbeidstakere med gjennomgang av spesifikke risikoforhold og tiltak som gjelder den aktuelle byggeplassen, og dokumentere at dette er gjennomført før oppstart på byggeplass.
- Sørge for at SJA (sikker jobb-analyse) samordnes mellom virksomhetene, herunder påse at fremdriftsplaner i tilfredsstillende grad tar hensyn til sikkerhet, helse, arbeidsmiljø og at det er tatt hensyn til samordnet sikkerhet ved arbeider som foregår i samme område.
- Bruke HMSREG til å foreta jevnlig tilstedekontroller med registrering og oppfølging av avvik.
- Løpende oppdatere riggplanen i samråd med Statsbygg.
- Følge opp at alle virksomheter i hele leverandørkjeden gjennomfører vernerunder på eget arbeidsområde.
- Innkalle til, lede og referere fra ukentlige vernerunder i fellesområder. Alle virksomheter som utfører arbeider på byggeplassen, skal være representert.
- Samhandle på hensiktsmessig måte med øvrige virksomheter for å sikre nødvendig informasjon og læring etter uønskede hendelser.
- Utplassere og vedlikeholde førstehjelps- og beredskapsutstyr, og informere om plassering og bruk av dette. Omfang av utstyret og plasseringen skal tilpasses risikoen, byggeplassens størrelse og arbeidets art.
- Påse at alle virksomhetene har etablert beredskapsrutiner/-instrukser tilpasset de aktuelle arbeidene som utføres, og bidra til utarbeidelse og vedlikehold av Statsbyggs overordnede beredskapsplan for byggeplassen.
- Følge "Retningslinjer for skilting og profilering", og skiltplanen for prosjektet. Skiltplan tilpasset det aktuelle prosjektet skal utarbeides basert på Statsbygg mal.

3 Forebyggende tiltak etter byggherreforskriftens §9

Byggherreforskriften §9 Forebyggende tiltak	Krav
a) at det treffes nødvendige tiltak for å sikre at uvedkommende ikke får atkomst til bygge- eller anleggsplassen	Det skal settes opp byggeplassgjærde av normalt god kvalitet som tilfredsstiller funksjonskravene. HMSREG skal benyttes til føring av elektroniske oversiktslister i henhold til byggherreforskriften §15. Det skal være adgangskontroll knyttet til kortlesere på rotasjonsgrinder, kjøreporter osv. Se punkt 5.3 for tekniske krav til kortlesersystem. Se for øvrig overordnet forslag til riggplan for prosjektet.
b) at det tas hensyn til andre virksomheter på eller i nærheten av bygge- eller anleggsplassen	Det skal etableres rutiner for samordning med aktuelle naboprojekter (som Oslo politihus og ev. Botsen). Det skal etableres rutiner for informasjon til naboer. TE er ansvarlig for skiltplaner, søknader, oppsetting og vedlikehold av skilting ifm arbeider utenfor byggeplass Dersom det skal utføres sprengningsarbeider, er det særlig viktig å beskrive tiltak for å informere og beskytte naboer. Statsbyggs egen prosedyre for bergsprengning skal følges.
c) god orden og fullt forsvarlige hygieniske forhold	Byggeplassen, inklusive riggen, skal gjennomføres etter prinsippene om Rent Tørt bygg.
d) sikker atkomst til arbeidsplassene og sikre ferdselsveier	Gående skal skilles fra kjørende, fortrinnsvis med gjærde eller tung sikring. Adkomst og ferdselsveier skal vises på TEs riggplan for prosjektet.
e) avmerking og tilrettelegging av områder for lagring og oppbevaring av forskjellige materialer, særlig når det dreier seg om farlige materialer eller stoffer	Lagring og oppbevaring av materialer og stoffer skal gjøres på områder som angitt på gjeldende riggplan. Områdene skal merkes tydelig. Det skal settes av tilstrekkelig plass slik at lasting og lossing kan foregå på en sikker måte. Faresoner skal sperres av når lasting/lossing pågår.
f) vedlikehold, kontroll før igangsettelse og kontroll av anlegg og utstyr, for å kunne rette opp feil som kan påvirke arbeidstakernes sikkerhet, helse og arbeidsmiljø	Entreprenøren skal ha system for vedlikehold og kontroll av eget arbeidsutstyr samt følge opp at eventuelle underentreprenører har tilsvarende system for sitt arbeidsutstyr. TE skal ivareta det tekniske ansvaret for løfteutstyr, og skal utpeke en person som skal utføre oppgavene som angitt i KTF Standard for sikker bruk av løfteutstyr. Dette skal være fast punkt på alle vernerunder.
g) lagring, håndtering og fjerning av avfall og farlige materialer	Avfallshåndtering skal gjøres iht avfallsplanen for prosjektet. Avfallsstasjoner skal utformes slik at tømning kan foregå uten manuelle løfteoperasjoner, f. eks ved bygging av rampe.

Byggherreforskriften §9 Forebyggende tiltak	Krav
h) forsvarlige arbeidstidsordninger	Entreprenøren skal ha system for kontroll av arbeidstidsordninger i egen virksomhet og i hele leverandørkjeden. Arbeidstidsordningene skal være forsvarlige for den enkelte arbeidstaker, sikre god samordning og det må være tilstrekkelig byggeplassledelse til stede.
i) tilfredsstillende personalrom	Personalrom for alle faggrupper skal minimum tilfredsstillende kravene i den til enhver tid gjeldende Fellesoverenskomst for byggfag, bilag 19. Alle brukere av riggen er personlig ansvarlige for at daglig hygiene opprettholdes, og skal legge til rette for riktig renhold av lokalene. Personalrom skal være tilgjengelige for alle arbeidstakere på byggeplassen, og kan ikke velges bort av enkelte arbeidsgivere. Det skal etableres adskilte garderober, vaskested og toalett for kvinner og menn, uavhengig av om begge kjønn er representert på byggeplass i hele eller deler av byggeperioden. Garderobene skal etableres i egne rom, uten andre funksjoner. Personalrommene må dimensjoneres ut fra det antall arbeidstakere som til enhver tid utfører arbeider på byggeplassen.
j) forsvarlig innkvartering.	Eventuelle innkvartering skal for alle faggrupper minimum tilfredsstillende kravene i den til enhver tid gjeldende Fellesoverenskomst for byggfag, bilag 19. Der arbeidsgiver besørger innkvartering, plikter entreprenøren å sikre Statsbygg eller Statsbyggs representant tilgang for kontroll på kort varsel.
k) tilfredsstillende skilting	Skilting skal skje iht. Statsbyggs retningslinjer for skilting og profilering.

4 Rapportering

4.1 Prosjektering

I de tilfellene hvor hoved-/totalentreprenør skal prosjektere hele eller deler av kontraktarbeidet, skal hoved-/totalentreprenør rapportere ved definerte milepæler på skjemaet "*Perioderapport SHA prosjektering*". Se eget vedlegg for veiledning.

4.2 Utførelse

For å kunne lære av hendelser er det viktig at uønskede hendelser og farlige forhold rapporteres.

Hovedleverandør skal rapportere antall arbeidede timer, faglærte timer, lærlingetimer, skader, RUH-er og vernerundeavvik månedlig til Statsbygg på Statsbyggs nettbaserte skjema for perioderapportering SHA.

Alvorlige uønskede hendelser (hendelser med personskade eller med potensial for alvorlig personskade) skal rapporteres til Statsbygg fra hovedleverandør på skjemaet "*Rapportering av skade – potensiell skade*".

5 Krav til føring av elektroniske oversiktslister

HMSREG skal brukes til føring av elektroniske oversiktslister og samordningsskjema på alle Statsbyggs byggeplasser. Prosjektet opprettes i HMSREG av Statsbygg.

5.1 Organisering

Hovedleverandør (vår kontraktspart) skal administrere HMSREG for seg og sine underleverandører. Det innebærer som minimum følgende oppgaver:

- Registrere inn sine underleverandører og gi dem tilgang til å registrere sine underleverandører og egne ansatte.
- Registrere egne ansatte
- Oppdatere informasjon om underleverandører og arbeidstakere ved endringer
- Følge opp at alt personell i leverandørkjeden registrerer seg inn og ut, blant annet ved tilstedekontroller i HMSREG
- Samarbeide med Statsbygg om informasjonsflyt og overføring av data til HMSREG.
- Følge opp at etterspurt dokumentasjon blir levert innen gitt frist ved seriøsitetsskontroller i HMSREG.
- Lukke avvik som Statsbygg avdekker ved seriøsitetsskontroller i HMSREG innen angitt frist.

Ved registrering av personell i HMSREG må telefonnummer oppgis. På enkelte byggeplasser kan det også være aktuelt med inn- og utregistrering i app i stedet for kortlesere. Det vil si at alt personell må ha sin egen smarttelefon, med unikt telefonnummer. Firmatelefon som deles på flere arbeidstakere vil ikke aksepteres.

5.2 Personvern

Statsbygg og entreprenør har et felles behandlingsansvar, ref. byggherreforskriften § 15. Formålet er også oppfølging av seriøsitetsskravene i Statsbyggs kontrakter.

Formålet er videre å sikre at personell på Statsbyggs byggeplasser ikke har dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av gjeldende allmenngjøringsforskrifter eller landsomfattende tariffavtaler, jf. § 6 i Anskaffelsesloven og §§ 5-7 i Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter.

Statsbyggs behandling av personopplysninger er derfor lovlig i henhold til Personopplysningsloven og personvernforordningens artikkel 6 nr. 1 c (rettslig forpliktelse) og bokstav b (avtale).

Dersom app-løsning benyttes, får alle som er forhåndsregistrert en personvernerklæring som de må samtykke for å logge seg på. De får følgende informasjon i automatisk generert SMS:

“Din arbeidsgiver har lagt deg til et prosjekt som benytter HMSREG for elektroniske oversiktslister for å følge opp sikkerhet, helse og arbeidsmiljø. Du kan se informasjonen som er registrert om deg her: www.hmsreg.no/personvern Personvernerklæringen gir deg mer informasjon om dine rettigheter.”

For alt personell som ikke er forhåndsregistrert, er den enkelte arbeidsgiver ansvarlig for at tilsvarende informasjon blir gitt den enkelte arbeidstaker. Hovedleverandør er ansvarlig for å videreføre denne informasjonen i hele leverandørkjeden slik at alt innregistrert personell får informasjon tilsvarende tekst fra automatisk generert SMS.

HMSREG har personvern innbygget i løsningen. **Dersom det allikevel skulle avdekkes brudd eller mistanke om brudd på personvernregelverket, må forholdet umiddelbart meldes pr e-post til Statsbyggs prosjektleder, med kopi til HMSREG@statsbygg.no.**

5.3 Tekniske krav (gjelder for entreprenør med ansvar for kortlesersystemet)

Kortlesersystemet skal kunne lese av HMS-kort og kunne levere passeringsdata, og som et minimum skal passeringsinformasjonen inneholde:

- HMS-kortnummer
- Passeringstidspunkt
- Passeringsretning (inn/ut)
- Identifikator for lokasjon basert på format fra overliggende system

Informasjonen skal leveres via API på en måte slik at informasjonen kan overføres løpende til Statsbyggs overliggende system, HMSREG.

5.4 Krav til informasjonssikkerhet (i adgangskontrollsystemet til ENT)

Entreprenør med ansvar for å levere, montere og drifte kortlesersystemet er ansvarlig for at informasjonssikkerheten i kortlesersystemet på byggeplassen er tilfredsstillende ivaretatt for alle. Det innebærer som minimum følgende oppgaver:

- Sikre at kortlesersystemet ivaretar kravene til KONFIDENSIALITET i løsningen, herunder at kun brukere med tjenstlige behov har tilgang til systemene og at data fra systemene er sikret mot å komme på avveie.
- Sikre at kortlesersystemet ivaretar kravene til INTEGRITET i løsningen. Dvs. at dataene er beskyttet mot manipulering før de avsendes til HMSREG.
- Sikre at kortlesersystemet ivaretar kravene til TILGJENGELIGHET i løsningen. Dvs. at dataene er tilgjengelige og blir overført til HMSREG på korrekt måte, i korrekt format og til avtalte tidspunkter.

Entreprenør med ansvar for kortlesersystemet skal sikre at data i kortlesersystemet lagres og behandles innenfor EU/EØS-området.

6 Kompetanse og kurs

Entreprenør er ansvarlig for å sikre at alle arbeidstakere har nødvendig kompetanse til å utføre arbeidsoppgavene på en sikker måte. Dette innebærer blant annet at alle skal ha dokumentert opplæring, utstyrsspesifikk opplæring, og den opplæring som er nødvendig for den enkelte byggeplass. Alle arbeidstakere skal gjennomføre de kurs som Statsbygg har definert som obligatoriske før oppmøte på byggeplass. Dette gjelder e-kursene Prosjekt Fareblind og Farlige Mønstre fra Samarbeid for Sikkerhet i Bygg og Anlegg (SfS BA), og prosjektspesifikke kurs som gir informasjon om risikoforhold og regler for den aktuelle byggeplassen.

7 Personlig verneutstyr

Statsbygg stiller krav til at alle som utfører arbeid, eller ferdes på byggeplassen, skal bruke påkrevet personlig verneutstyr. Hjelm, vernesko og synlighetsvest er minimumskrav på Statsbyggs byggeplasser. Den enkelte arbeidsgiver kan stille strengere krav til personlig verneutstyr for sine

ansatte, og enkelte arbeidsoperasjoner kan kreve annet personlig verneutstyr, f.eks. hørselvern, vernebriller, hansker osv.

For besøkende til Statsbyggs byggeplasser, gjelder minimumskravet nevnt over.

8 Skilting og profilering

Skilting og profilering skal følge Retningslinjer for skilting og profilering, og skiltplanen for prosjektet. Dette gjelder både sikkerhetsinformasjon, orienteringsskilt og profilering.

9 Språk og kommunikasjon

Entreprenøren skal sørge for at:

- Arbeidslaget skal alltid ha minst én person til stede som behersker norsk/skandinavisk, og samtidig et språk som resten av arbeidslaget forstår.
- Alle på byggeplassen skal forstå SHA-plan, arbeidsbeskrivelser, sikkerhetsopplæring, HMS-rutiner, verneprotokoller, sikkerhetsinstrukser, SJA, sikkerhetsdatablader, bruksanvisning for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilter eller annen relevant SHA-informasjon. Materialet skal oversettes skriftlig til språket hver arbeidstaker forstår fullt ut.

Hovedentreprenøren (Statsbyggs kontraktspart) skal før oppstart på byggeplass utarbeide en prosjektilpasset plan for språk og kommunikasjon (språkplan) som omfatter egne ansatte, underentreprenører og innleide. Planen skal gjøre det enkelt for oppdragsgiver å følge opp at ovennevnte krav er ivaretatt.

Språkplanen skal som et minimum inneholde:

- Navn på kompetent(e) oversetter(e)
- Rutine for løpende oppdateringer av skriftlige oversettelser
- Hvem som er språkkyndig i det enkelte arbeidslaget

Språkplanen skal løpende oppdateres.

10 Arbeid i høyden

I dette kapittelet beskrives presiseringer og særlige krav som Statsbygg stiller ved arbeid i høyden.

10.1 Arbeid i tau (tilkomstteknikk)

Arbeid i tau (tilkomstteknikk) for montering forutsetter at arbeidet kan utføres på en sikker måte, og at det ikke er mulig å bruke annet og sikrere arbeidsutstyr. Dette må dokumenteres med en risikovurdering som omfatter ergonomisk belastning i tillegg til andre arbeidsmiljøfaktorer. Slik risikovurdering skal fremlegges for Statsbyggs prosjektleder før entreprenøren beslutter å ta i bruk denne arbeidsmetoden.

Dersom arbeid i tau velges som arbeidsmetode, skal utførende virksomhet være sertifisert etter NS 9600, og dokumentasjon på dette oversendes Statsbygg før arbeidene starter opp.

10.2 Stiger og frittstående stiger (gardintrapper)

Frittstående stiger og arbeidsplattformer skal som hovedregel være utformet i henhold til faktaarket «Bra arbeidsmiljøvalg for sikkert arbeid på bukker og trappestiger» fra EBA.

Bruk av stiger og frittstående stiger (gardintrapp/trappestige) skal begrenses til et minimum og kun brukes når det er den mest hensiktsmessige, ergonomiske og sikre løsningen.

Bruk av frittstående stiger er **ikke** tillatt dersom:

- Det kreves bruk av kraft
- Det skal håndteres tunge og store ting (tunge løft og tunge maskiner/utstyr)
- Det skal utføres rivearbeid

Unntak fra faktaarket I rød sone (iht. byggdetaljblad for Ren, tørr og ryddig byggeprosess) er det mulig å jobbe i frittstående stige (gardintrapp/trappestige) inntil 3,5 meter arbeidshøyde¹ dersom:

- Arbeidet er enkelt (f.eks. inspeksjon, innregulering, skifte lyspære, o.l.) OG
- Risikoen er liten

Anliggende stiger

Statsbygg stiller krav om at anliggende stiger ikke skal benyttes ved høyder over 3,5 meter. Ved høyder over 3,5 meter må det brukes trappetårn, leider eller annen type sikker atkomst.

10.3 Stillaser

Som hovedregel skal stillaser ha adkomst via utvendig trapp/trappetårn. Det vil si at innvendig luker i gulv skal unngås. Dersom det av praktiske årsaker ikke er mulig, skal avvik fra hovedregelen avtales med Statsbygg.

11 Sikker bruk av løfteutstyr

Når det brukes løfteutstyr på byggeplassen, skal sikkerhetsnivået i KTF standard «*Sikker bruk av løftutstyr i landbasert industri, bygg og anlegg*» følges for det utstyr som omfattes av standarden. Dersom løfteutstyr organiseres eller brukes på andre måter enn det standarden beskriver, skal sikkerheten vurderes av kompetente personer, og ha minst samme eller høyere sikkerhetsnivå.

11.1 Presiseringer for tårnkraner

Følgende krav gjelder uavhengig av antall tårnkraner:

- Det skal etableres arbeidsområdebegrensning på områder hvor det er forbudt å føre lasten over, f. eks veier, p-plasser og naboeiendommer.
- Tårnkranen skal ha elektronisk lastsikringssystem.
- Tårnkranen skal utstyres med kamera montert på løpekatten og kameraskjerm i kranhytten
- Ved tilkomst til førerplass høyere enn 4 etasjer eller 20 meter skal det monteres heis for kranfører. Eventuell kranførerheis skal kontrolleres av en sertifisert og uavhengig tredjepart. Det skal dokumenteres samsvar mellom kran og kranførerheis, og 3.part skal gi en vurdering av denne.

Dersom flere kraner opererer på samme området med arbeidsradier som overlapper hverandre, skal følgende tiltak iverksettes:

- Instruksjer og kjøreplan skal utarbeides for kranene

¹ Med «arbeidshøyde» menes høyden fra gulv og opp til stedet hvor arbeidet foregår, f.eks. høyden fra gulvet opp til hendene når man skal sette på plass en himlingsplate.

- Etablere arbeidsområdebegrensing og/eller antikollisjon på kranene

12 Bergsprengning

Statsbygg har som bestiller av sprengningsarbeid et påseansvar etter eksplosiv-forskriften §84. Tilsvarende påseansvar gjelder for alle i leverandørkjeden dersom det er flere ledd entreprenører og underentreprenører. Påseansvaret omfatter alle de sentrale pliktene til den som utfører sprengningsarbeidet. For at Statsbygg skal kunne følge opp og ivareta sitt påseansvar må roller være avklart og kjent, og dokumentasjon må gjøres tilgjengelig. Hvilken dokumentasjon som skal oversendes Statsbygg, og frister, er beskrevet i vedlegget.

Senest to uker før første salve avfyres, skal det avholdes oppstartmøte hvor hele leverandørkjeden som har ansvar etter eksplosivforskriften §§83 og 84 deltar. Statsbygg innkaller til og leder møtet. Det føres referat fra oppstartsmøtet, og dokumentet "Bergsprengning - Roller og oppgaver" gjennomgås og eventuelt oppdateres i oppstartsmøtet.

13 Ren, tørr og ryddig byggeprosess (RTB)

Prosjektet skal gjennomføres etter prinsippene i SINTEF Byggforsk byggdetaljblad 501.107 *Ren, tørr og ryddig byggeprosess* og 501.108 *Renhold i byggeperioden*. Ren, tørr og ryddig byggeprosess bidrar til godt arbeidsmiljø under bygging og et godt innemiljø i ferdig bygg, uten forurensinger og fuktskader fra byggeperioden.

14 Vedlegg / koblinger

- [Perioderapport SHA prosjektering – Informasjon til leverandører](#) (lastes ned fra statsbygg.no/publikasjoner)
- [Rapportering av skade/potensiell skade](#) (lastes ned fra statsbygg.no/publikasjoner)